

Εκδόσεις

HELENE BERR
«Ημερολόγιο 1942-1944»
 Πόλις, σελ. 331

Το Ημερολόγιο της Ελέν Μπερ γράφτηκε από τον Απρίλιο του 1942 μέχρι τον Φεβρουάριο του 1944. Οι Γερμανοί συνέλαβαν την Ελέν Μπερ τον Μάρτιο του 1944. Η Ελέν εκπολιτίστηκε στο Άουσβιτς και, στη συνέχεια, στο Μπέργκεν-Βελόσεν όπου και πέθανε από τις κακουχίες και την επιδημία τύφου στις αρχές Απριλίου του 1945, λίγες ημέρες πριν από την απελευθέρωση του στρατοπέδου από τους Άγγλους. Η οικογένειά της δώρισε το πρωτότυπο του ημερολογίου στο Μνημείο του Ολοκαυτώματος.

KATE DICAMILLO
«Ο μάγος και ο ελέφαντας»
 Μοντέρνοι καιροί, σελ. 174

Μια μέρα, στο τέλος του προηγούμενου αιώνα, εμφανίστηκε στην αγορά της πόλης Μπαλιζ η κόκκινη τέταρτη μας μάντισσα. Πάνω της ήταν καρφουτωμένο ένα κομμάτι χαρτί και πάνω στο χαρτί ήταν γραμμένα με βιοστικά και με πρόχειρα γράμματα τα παρακάτω λόγια: Για ένα φιορίν απαντώ στις πιο βαθυστόχαστες και δύσκολες ερωτήσεις που θα μπορούσαν ποτέ ν' απασχολήσουν το μυαλό ή την καρδιά του ανθρώπου. Ο Πίτερ Ογκούστους Ντουσέν, ένα αφημένο αγόρι, κοίταξε το μοναδικό κέρμα που κρατούσε στη κόψη του. Δεν ήταν δικό του, αλλά έπρεπε να το χρησιμοποιήσει για να μάθει την αλήθεια.

ΤΖΙΜΙΣ ΜΠΕΡΝΑΜ
«Οι Μακιαβελιστές-Υπέρμαχοι της Ελευθερίας»
 Κέδρος, σελ. 300

Ενα από τα σημαντικότερα έργα του Τζίμις Μπερνάμ που κυκλοφόρησε το 1943, στο οποίο ο διακεκριμένος καθηγητής καταθέτει μια τολμηρή προσέγγιση της μακιαβελικής πολιτικής σκέψης. Τολμηρή υπό την έννοια ότι αναλαμβάνει να υπερασπιστεί την επιστημονική διάσταση του έργου του Μακιαβέλι-σι από τις απόψεις του οποίου ταυτίζονται με την πολιτική ανηθικότητα και των κοινωνικών φιλοσόφων-επιγόνων του, Γκαετάνο Μόσκα, Βιλφρέντο Παρέτο και Ρόμπερτ Μίχελς, οι απόψεις των οποίων χρησιμοποιήθηκαν από το φασισμό.

βιβλία

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΤΕΑ ΒΑΣΙΛΕΥΤΑΔΟΥ

Francoise Dastur

«Ο Χάιντεγκερ και το ερώτημα του χρόνου»

► Η συγγραφέας Francoise Dastur ιχνηλατεί προσεκτικά τη διδακλώδη, μεγαλόνηο και συναρπαστική σκέψη του Χάιντεγκερ

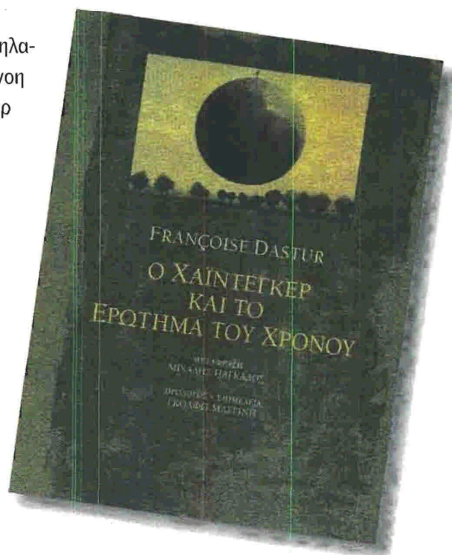
ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΪΛΑΚΗ

Η αιγιματική φύση του χρόνου υπήρξε ένα από τα μεζονα προβλήματα της φιλοσοφίας ήδη από την αρχαιότητα. Είναι ίσως το μεγαλύτερο μυστήριο, μαζί με το ότι ο καθένας μας βρίσκεται εδώ για ένα σύντομο -ορεχτικά- χρονικό διάστημα. Και βέβαια, όταν αναφερόμαστε στον χρόνο, μπορεί να είναι η γέννηση ή ο θάνατος, μία στιγμή ή η αιωνιότητα, αλλά και μια μεταβολή, η διάρκεια, το μέτρο της κίνησης, η Ιστορία, το παρελθόν, το μέλλον, το παρόν.

Πολλά από τα θέματα αυτά τέθηκαν στα «Φυσικά» του Αριστοτέλη με τη μορφή παραδόξων: Ενα από αυτά είναι ότι ο χρόνος δεν μπορεί να υπάρχει, γιατί δεν υπάρχει κανένα από τα επί μέρους τμήματά του. Ο Πλάτωνος, πάλι, περιέγραψε τον χρόνο ως «ζωή της ψυχής που συνίσταται στην κίνηση, μέσα από την οποία η ψυχή μεταβαίνει από μία κατάσταση ζωής σε άλλη». Πάντως, η κύρια αδυναμία τέτοιων προσεγγίσεων είναι το γεγονός ότι περιγράφουν το χρόνο στην ίδια την προσπάθεια του ορισμού του.

Ο Άγιος Αυγουστίνος ήταν εκείνος ο οποίος επικρίθηκε να ορίσει τον χρόνο με εκφράσεις εντελώς ξένες προς τη σημασία του - παρομοιάζοντάς τον, συγκεκριμένα, με το ρεύμα ενός ποταμού. Κάπως έτσι, όμως, ο Αυγουστίνος οδηγήθηκε -με τη σειρά του- σε αδιέξοδο: Πώς να μετρήσουμε το χρόνο που κυλάει σαν νερό; Το μιν παρελθόν έχει ήδη περάσει και ως εκ τούτου είναι αδύνατον να μετρηθεί. Το μέλλον δεν έχει ακόμα φτάσει και το παρόν την ίδια στιγμή που υποτίθεται ότι υπάρχει, έχει κιόλας ξεγλιστρήσει.

Στην προσπάθειά του να παρακάμψει αυτό το αδιέξοδο, ο Μπερξόν διέκρινε δύο εκδοχές του χρόνου: τον χρόνο όπως τον αντιλαμβανόμαστε στις καθημερινές συλλογές και την επιστήμη και στον χρόνο όπως τον βιώνουμε μέσα μας, ασύμμετρο: άλλοτε να κυλάει γρήγορα και άλλοτε αργά. Ο χρόνος -εξηγεί ο Μπερξόν- στην πρακτική του εκδοχή δεν είναι παρά μία κατασκευή, ένα εφεύρημα της νόησης για

να μπορούμε να ελέγουμε την καθημερινότητα μετρώντας την.

Σε αντίθεση με αυτήν τη στατική, «χωροποιημένη» έννοια του χρόνου υπάρχει και μία άλλη μορφή του, η διάρκεια -όπως την αποκάλυψε ο Μπερξόν- την οποία μπορούμε να τη συλλάβουμε μόνο με την ενόραση. Ο χρόνος -υπ' αυτήν την έννοια- δεν είναι πρακτικά μετρήσιμος και αντανακλά την ακατάπαυστη ροή, τη συνεχή και αδιάρητη μεταβολή της εσωτερικής μας ζωής. Ανάλογα -δηλαδή- με την ψυχική μας διάθεση, βιώνουμε τα γεγονότα με ταχύ ή αργό ρυθμό.

ΠΡΩΤΟΣ

Όσο για τη λογοτεχνική πρόληψη του χρόνου αξίζει να αναφερθεί τουλάχιστον μία: ο Μαρσέλ Προυστ, ο πρώτος πεζογράφος του μοντερνισμού, έμελλε να επηρεαστεί βαθιά από τον Μπερξόν, τη σημασία των αναμνήσεων, τα χόσματα της μνήμης και τον ρόλο της συνείδησης που τα συμπληρώνει δημιουργικά. Στο εμβληματικό του μυθιστόρημα «Αναζητώντας το χαμένο χρόνο», σημασία δεν έχει η ακρίβεια της περιγραφής των γεγονότων. Ο Προυστ δεν ενδιαφέρεται, όπως οι ρεαλιστές, για το αίτιο και το αποτέλεσμα, για τη χρονική αλληλουχία. Δεν νοιάζεται καθόλου για την πρακτική εκδοχή του χρόνου της νόησης, αλλά για τον υποκειμενικό χρόνο της ενόρασης. Οι κεντρικοί χαρακτήρες του φανερώνονται στον αναγνώστη μόνο μέσα από καθαρά υποκειμενικές προσλήψεις του χρόνου, από την αντιπαράθεση εντυπώσεων και εικόνων

που σχηματίζονται από διαφορετικές προσωπικότητες. Το αποτέλεσμα αυτής της ανυπέβλητης τέχνης των αλυσιδωτών συνειρμών είναι μία εντυπωσιακή συσώρευση ποικίλων απόψεων, διαμορφωμένων υπό το πρίσμα διαφορετικών οπτικών γωνιών. Έτσι, δεν υπάρχουν παρά μόνο πιθανές ερμηνείες για τη συμπεριφορά κάποιου προσώπου. Σε κάθε περίπτωση, αυτή η προσπάθεια φιλοσόφων και λογοτεχνών να ορίσουν την ουσία του χρόνου αντιδιαστέλλοντας τον προς τον χώρο, θα βρεθεί σε πλήρη αντίθεση με τη θεωρία της σχετικότητας του Αϊνστάιν - σύμφωνα με την οποία ο χρόνος ορίζεται ως μία διάσταση του χώρου. Η συγκεκριμένη έκδοση εστιάζει στη διαπραγμάτευση του χρόνου από έναν ακόμη μεγάλο φιλόσοφο, τον Μάρτιν Χάιντεγκερ, ο οποίος προχώρησε σε μία απόρρητη αντιστροφή του επίμονου ερωτήματος: τι είναι χρόνος; Όλες οι προσεγγίσεις παρουσιάζουν περισσότερο την ανθρώπινη υπόσταση μέσα από τον ρόλο της καθημερινότητας, της ιστορίας, της ενδοχρονικότητας και -πάνω απ' όλα- το απώτερο, για τον καθένα από μας, χρονικό όριο: το τέλος της ζωής, με τη σταθερά επανερχόμενη αγωνία του θανάτου...

“ Η έκδοση εστιάζει στη διαπραγμάτευση του χρόνου από έναν ακόμη μεγάλο φιλόσοφο, τον Μάρτιν Χάιντεγκερ

